

Szerkesztési iroda:
Rimaszombat, Rimasor 25.
sz. a. — Ide intézendő a lap
szellemi részét érdeklő min-
den közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem
fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak
viszsa.

Előfizetési díj:
Egész évre . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:
R.-szombat, Losonezi-utca
24. sz. **Rábely Miklós** könyv-
nyomdájában. — Ide inté-
zendők a kiadóhivatalt illető
előfizetési pénz-, hirdet-
mény-, nyiltér- és felszó-
lamlások.

Hirdetési díj:
Egy négy hasábos petisior
terefogata . . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beik-
tatás után . . . . 30 kr.

Nyiltér:
Egy sor . . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönb minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legezélszerűben posta-
utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Gömörvármegye üdvözlőirata Kossuth La- joshoz.

Hazánk mélyen tisztelt Nagy Fia!

Az utolsó sorokban bár, nem mulaszthatjuk el a készleges zarandoklást a kegyelt magány felé, hogy teljes szívvel üdvözljük a 80 évet, melyhez egy történelmi korszak négy stádiumának példás emléke fűződik.

Huszonhárom év története nyitja meg a sort — eszmékért küzdve a zászló körül, mely — méltó módon a tizenkilencedik század szelleméhez — a haladást hirdette: a szabad államot, szabad polgárokkal.

Nagy idők, nagy emberekkel!

Két év következik fegyverek tusájával a meg-támadott zászló körül.

Fényes napok névtelen óriásokkal!

Majd tizenhat év jön. A zaklatás, esüggedés, de mégsem a reménytelenség évei. A zászló nem enyészett el. Ámulás volt, mely megmenthette, de megmentette — és a zászló felemeltetett.

Szomoru évek, vértanúkkal!

A mi ezen innen van, még nem a történelemé. A tény csak az, hogy a zászló fennem lobog ismét: s a költő önérzettel hangoztathatná: „Él magyar, áll Buda még!”

Alig van közöttünk, ki az első stadium küzdelmeiben részt vett volna, vagy azoknak csak szemtanúja is lehetett. De senki sínes, ki ne tudná: mely rész jutott ama küzdelmekből a turini magány nagy Remetéjének. Mindnyájan pedig tisztelettel meghaj-lunk az annyi és oly nemes küzdelem árán szer-zett élelyeszetlen érdemek előtt.

A gondviselés küld a népeknek időnként fér-fiakat, kik sorsát vezessék. A gondviselés tartja és őrzi azokat, míg nem művek beteljesedik.

Midőn nyolczvanegyedik születési évnapjának alkalmából szívvel üdvözljük Önt. Hazánk mélyen tisztelt Nagy Fiát, — azon hó ohajtással tesszük ezt: Vajha a Gondviselés az élet legkésőbb hatá-ráig épségben tartván becses életét, megengedje látni a műnek teljes befejezését!

Fogadjon mély tiszteletünk kifejezését!

Kelt Rimaszombatban, az 1883-ik évi augusz-

tus hó 18-ik napján tartott rendkívüli megyebizott-sági közgyűlésünkből.

Gömör-Kishont t. e. megye közönsége nevében
Szontagh Bertalan, alispán.

A buzaüzögről.

II.

A buza esávaszásának (pácizolásának) a legcélszerűveze-tőbb, legsikeresebb módja a következő:

1/2 kilogramm rézgálicz (kékű, kékűgálicz) porrá tö-retik és mintegy egy liter forróvízben feloldatják.

Ezen oldat egy 4—5 hektoliter nagyságu kádba önt-etik, a melybe megelőzőleg 100 liter kut vagy folyóvíz tölt-etett. Az egész folyadék egy párszor jól felkavartatik és ekkor a esávaszandó buzából 250 liter töltetik a kádba. A buza beöntésnek az a legcélszerűbb módja, hogy a kád fölé egy ritkaszemű szitát tartunk s erre önjük a buzát, mert ekkor lassankint és eloszódottan kerül a buza a folya-dékba és a könnyű magvak, különösen pedig az üszöggel teltek, felszínén maradnak s innen könnyen lemeríthetők.

A esávaszandó (pácizoló) folyadék (mintegy tenyérnyi magasságra kell a buza fölött állania, ha nem borítja ily magasságra a buzát, akkor megfelelő mennyiségű vizet kell hozzá tölteni, hogy a víztől megdagadó buza később ne álljon ki a esávasból. A esávaszandó 12—14 óra hosszat marad a buza, ez idő alatt egy párszor felkavartatik, hogy a buza között levő üszöggel telt szemek a felszínre kerül-jenek, ezeket minden kaválás után le kell meríteni s eltá-voztatni.

A mondott idő után a esávaszandó buza, mely e közben a esáva legnagyobb részét felitta, és melynek teriméje jelen-tékenyen megnagyobbodott, kivétetik a kádból és egy szel-ős helyen széttergettetvén, száritás végett néhány-szor átla-pátolattik. A száritásnál arra kell ügyelni, hogy a buza fel-ne melegedjék, mert különben a buza esávaszandóságát könnyen kárt szenved. Az ily módon kezelt buzát lehet már 5—6 óra múlva vetni kézzel, 24 óra múlva pedig géppel is.*)

A esávaszandó módjánál valamennyi üszögspóra esá-vaszandóságát elöletik, a nélkül, hogy az egészséges, ép buza esávaszandóságát kárt szenvedne. Ha azonban géppel esávaszandó buzát esávaszandó, a buza egy része esávaszandóságát elveszti, ugyanis különösen a dob gyors forgásánál sok mag meg-sérül azaz csekélyebb, melyek repedések keletkeznek a magon, melyek gyakran csak a nagyító üveg segítségével láthatók. Ha már most a esávaszandó folyadék az ily repedéseken át az embryoig hatol, akkor annak esávaszandóságát

*) Magától értetik, hogy a terime növekedése, a mi a megszá-ritás mérése szerint különböző, többnyire mintegy 30%, a vetőmag meg-száritásánál figyelembe veendő, különben ritkás lesz a vetés. Ha például hektáronként 2 hektoliter akarunk vetni, akkor a esávaszandó buzából 26 hektolitert kell vetni.

ellen kevésbé érzékenyek: mint az Adonis Calendula, Delphinium, Iberis, Lathyrus, Papaves Rhoeas, most másodszer vehetők, s kedvező időjárással, késő ős-zel virányt szolgáltatnak. Ezt igen lehet értékesíteni a ha-lottak napján szokásos sirkosorokra. — Most vetendő a lassan esávaszandó évelő disznóvirágok magvai is, e vetést azonban minden esetre védett fekvésű virággyakra kell eszközölnünk.

Ez és a következő hónapban a Crocus, Jácziint, Jonquille, Narcezis és tulipánt hagymák igen jó tápláló földbe, 15 cm. távolságra egymástól s mintegy 8—10 cm. mélyen ültetendők ki. A mennyiben azonban a Crocus hagymák a többiekhez képest nagyon is aprók, ezeket hogy virágzásuk korában feltünőbbek s nagyobb hatás keltők legyenek, inkább egymáshoz közelebb — 8—10 centnyire és csak 5—6 cm. mélyen adjuk. Üzdei művelésre szintén e bő végevel virágcserepekre ültetendők. Miként kezelte-tésükre vonatkozóval bővebben szólottam a „Felvidéki Közöny” 1874. évfolyam 31-ik számában.

A virágcserepeket mivel Auricula-töveket nap-fényes helyen tartjuk.

Az őszi és téli ibolya mely teljes virágot ígér a fajtlíka, — sárga ibolya, — hónapos rózsák és számos évelő disznóvirág, mely melegágy, növényház vagy pincében teleltetik, idejekorán kiveendő és virágcserepekre ültetendők, hogy mielőtt téli szállására kerülne, jól begyö-keresedhessék. A finomabb meglehízi növények egyelőre körülbelül október 10—15-ig a hidegházban helyeztessenek el.

A rezedapalánták virágcserepeiben a melegágyba tétetnek s ezt szorgalmasan kell szellőztetni, s magát a rezedát megszelten öntöznünk. Minden eserebben csak a legerőteljesebb 3—4 példány hagyandó, a többi kitépjük. A melegágyba dugványozott és megfogant Fuchsia, Pel-largonium, Verbena és Chrysanthemum dugványok is virágcserepekre szedendők ki.

Minden a növényeknek ártalmas rovarok és fér-gék, legkivált pedig a zöld levelészek szorgalmasan ír-

egészen elölheti. Azon kísérletekből, melyek ez irányban tetettek, kitűnt, hogy az említett okból a vetőmagnak 10—50, sőt még több százaléka is esávaszandóvá válhatik.

Ezen okból nagyon ajánlatos, hogy a vetőmagnak szánt buzát, ne géppel, hanem nyomtatás által vagy kézi cséppel csépelessük ki.

Ha pedig bármely okból kénytelenek vagyunk géppel csépeless buzát esávaszni, akkor próba-esávaszás és esávaszandóság által határozzuk meg, a buzának hány százaléka veszi el esávaszandóságát a esávaszás által, magától értetik, hogy ezen százaléka szerint megfelelőleg nagyobbra szabjuk a holdan-kiúti vetőmag szükségletét, hogy a vetés megkívánható sűrűségű legyen.

Ha például azt tapasztaljuk a próba-esávaszandóság, hogy a buzának 10%-ja veszi el esávaszandóságát, akkor 10%-kal több buzát fogunk elvetni, nehogy a vetés ritkás legyen.

Az ily esávaszandó és esávaszandó próbára elégséges 100 buzaszem, mely szabályszerűleg esávaszandó, és egy virág-cserépben elvetendő. A kikelt növények számából igen könnyen megállapíthatjuk: a buzának hány százaléka ment tönkre a esávaszandóság.

III.

A fentebbiekben leirt esávaszandó módon kívül még a következőket kell figyelembe venni, ha a lehető legnagyobb eredménnyel akarunk az üszögpusztításnak véget vetni: Vetőmagul kitűnő minőségű buzát használunk, csak a leg-szebb és legsúlyosabb magot vessük. A vetőmagot jól elké-szítet talajba vessük, lehetőleg egyforma mélységbe, gondoskodjunk arról, hogy a mag gyorsan és egyformán kel-jen, a vetés gyorsan fejlődjék. Ez azért szükséges, hogy a buza a fejlődésnek azon veszélyes stádiumánál mielőbb át-es-sék, a mikor — mint fentebb elmondottuk — egyedül ké-pes az üszög a táp-adó növénybe hatolni.

Ezt legjobban elérhetjük az által, hogy sorvetőgéppel vetünk. Ez a magyarázata, hogy miért szenved rendszeren a sorvetés az üszögtől kevesebbet, mint a szóróvetés. Ezen elővigyázat különösen oly helyen veendő figyelembe, a hol a szomszédos földekre esávaszandó üszögös buzát vetnek, mert a szél az üszögspórákat áthordhatja.

Az olyan trágyát, a melynek egyik alkotórészt üszög-lepte szalma és polyva képezi, nem szabad friss állapotban a földre kihordatni, mert sok spóra, különösen ha száraz helyen marad, évekig megtartja esávaszandóságát.

Daczára a fent leirt esávaszandó elírt kitűnő eredmé-nyeknek, sajnos, hogy még mindig akadnak gazdák, a kik nem hajlandók esávaszni a buzát, mert vagy ő vagy a szomszédja már egyszer esávaszandó és helyes üszögös lett a buzája.

Ily esetekben mindig a helytelen eljárás volt az oka, hogy a vetés a esávaszandó daczára üszögös lett. A esávaszandó módoknak nagy száma ismeretes, de egyik sem oly célsze-rű, mint a fent leirt. Igen gyakran esávaszandó a követ-kező módon: a buzát vékony rétegben kiterítik, meglehe-tősen koncentrált rézgáliczoldattal, a mihez gyakran még konyhasót, húgyot és egyéb más anyagokat tesznek, megön-

tandók. Elűzés és kiirtásukra az ugynevezett Neszler-féle folyadék ajánlatos. Mi magunk is készíthetjük, és pedig: 4 dkgr. vízben feloldott salakszappanhoz 6 dkgr. dohány- kivonatot — vagy 3 dkgr. dohányport vizelle leöntve — 5 dkgr. avas olaját s két deciliter borszeszt véve, két liter vízbe adunk s néhány napon át hagyjuk állani. Előbb sem-mint alkalmaznánk, az egész folyadékot jól felrázzuk, mire egy varrógép olajozó féle edénybe töltünk belőle, s a meg-támadt növényrészeket csoportosult levelészekre csepegtetik. E folyadéktól a levelészek azonnal elhullanak, miután az gyorsan és egyformán szétömlik, — terjed, illan s nemesak a rovarok rejtékelyeire, hanem a levelészek egész testén áthat, s anélkül, hogy növényrészeire káros hatással lenne, azokat megöli.

A mi végre a szeptember havi virányt illeti, annak kiváló díszet a gyöngyikék, Georgina, Dahlia képezik. Virágzásuk most tetőpontját éri, s azt lehet a legjobban gondozni és ápolni a tenyésztő ne mulassza el. Karókhöz kötözését ne hanyagoljuk el, különben a szél könnyen kitöri, ha száraz időjárás áll be, szorgalmasan öntöztessük, mint-hogy a georginák nagy kedvelői a nedvességnek, az el-virágzott példányok megérett magvai figyelmesen összegyű- jtetendők, a mennyiben magról nevelt példányok gyakran új, vagy igen díszes válfajokkal jutalmazták fáradozásunkat.

Most virágzik a tubarózsa Polianthes is, a jőféle safrán, az őszi kikerics, még a Gomplena, Ipomea s főleg a Tropaellum, s egy-két később nyíló vi-rárfaj, mi a szemet gyönyörködteti. Hogy a virágzó disznóvirágok száma csökken, az évszak hanyatlásának kell tulajdonítaniunk.

Kunszt János.

A szepes-bélai csepkőbarlang leírása.

Weber Samu után németből ismerteti Tóth Samu.
(Folytatás.)

3. A Drechsel házaeskához két óra alatt ké-nyelmesen elérünk. Utunk a csalánpuszt — Nessel-

T Á R C Z A.

Szeptemberhavi teendők a virágos kertben.

Közeleg az őszi, az éjszakák hűvösülnek, hanem azért nem egy meleg és kellemes nap tesz figyelmeztessé a szép, a kedvező nyári évszak végbucsujára. Az élő fák lombja a legkülönbözőbb árnyalatokban kezdé változtatni színét, a mi annyira meglepő, mint nagyszerű látványt nyújt a távolba elmerengő szemnek. A esendes, derült és szép őszi napokon valjon ki ne merengene el a természet mulékony bájjain? De hiszen nem feladatunk arról elmélkedni.

A gyöngye érzékenyebb növényeket szeptem-ber hó folytán, kivált éjszakán át — vagy a növényházba vagy más jól védett helyre kell adnunk s a finomabb disznóvirágok nappal is melegágyakba teendők. — A Fuchsia, Heliotropiumok, Pelargoniumok, Verbenák, melyek nyáron át csoportozatokban kiültetve voltak, legkésőbb e hó közepe táján ismét virágcserepekre vétetnek ki. Ha elültetésük befejeztetett, úgy ablakkal ellátott melegágyakba egymásmellé helyezzük, hogy addig is, míg telő helyiségükre, — növényház — vagy szobába adnók, kellően magukhoz jöhessenek. A melegágyat, hol ideiglenesen állanak, déltájt betakarjuk, nehogy a nap suga-rainak melegtől elhervadjanak.

A virág rabattekóban támadt hézagok, már előbb a virágcserepekre ültetve lett nyári vagy őszzel nyíló nö-vényekkel pótolthatnak ki.

A virágok s egyéb növények öntöztetése most már mérsékelve és gyérebben történik. Minden mult havi munka: a magvak gyűjtése, a szegfű-döntvények elültetése, a gumó és hagymásnövények szabadban és virágcserepekre való ültetése, a gyomlálás, a földporhanyítás, az évelő virágtövek szétosztása, a késő virágzó rózsák és díszeserjék szemzése, na-gyobb részt folytattatik és bevégezendő.

A szabadba, oly virágmagvak, melyek a dér és fagy

tözik, azután a buzát párszor átlapátolják. Ezen eljárásnál nem ölik el valamennyi spóra csirakéességét, mert igen valószínűleg, sőt lehetetlen, hogy a csáva valamennyi üszögspórával érintkezésbe jöjjön és reájuk hosszabb ideig hasson. Magától érteik, hogy a csávázás dacára is üszögös lesz a buza az ily eljárásnál, különösen ha az időjárás az üszög fejlődésére kedvező.

Mészszel is szoknak csávázni, de ezen eljárás sem oly biztos, mint a fenti.

A vetőmag mosása sem biztosít az üszög ellen; azonkívül ez sok időt és munkát igényel.

„A kutyabőrös vármegye.”

E furesán hangzó czim alatt a „Rozsnyói Híradó” saját külön „3. p.”-je jónak látta megyénk legközelebb tartott rendkívüli közgyűléséről írni egy oly cikket, mely azon betegségekben is sinylődik, hogy a tárgyat czélzatosan és roszakaratulag elferdítve mutatja be közönségének.

A gróf Buttlér-féle alapítványi hely betöltéséről van szó. Az alapító-levélben határozottan ki van fejezve az alapító azon kívánsága, hogy a hely „nemes származásu magyar ifjával töltessék be.”

Eltekintve attól, hogy az iskolai bizonyítványok nem mindig a leghelyesebb zsinórmértékai az ifjak életképességének, — a megyénk területén pályázók között csakis egy ifju volt, ki az alapító-levélben úgy, mint a miniszter által közzölt pályázatban foglalt kívánalmak mindegyikének megfelelt. Kielégítő bizonyítványa és nemes származása együtt csak ez egynek volt, — bár még rajta kívül kettő kvalifikáltatott.

Az a megyebizottsági tag, az a cikkíró ur által ugynevezett „oroszlán,” ki a jobb bizonyítványu ifju ellenében, a rosszabb bizonyítványu, de nemes származásu ifjut ajánlotta, tehát éppen nem támaszkodott egyedül kopott ármaliskokra, s éppen nem „takargatta a maga meztelenségét az ősök érdemével,” hanem az által, hogy minden kívánalomnak megfelelő ifjut ajánlott az alapítványi helyre, csak azt czélzolta: hogy megyénknek a pályázatból leendő kihagyására semmi ok és semmi ürügy se forogjon fel annyival is inkább, mert az 1848-diki törvények a kiváltságokat eltörölték ugyan, de az 1812-ik évi II. és az 1836-ik évi XL-ik t. czikk, melyekben ez alapítványi feltételek megvannak szabva, — ma is érvényben állanak, minthogy más törvény által még eddig hatályon kívülé nem váltak. Itt tehát csakis azon kegyeletről lehetett szó, melylyel az ősök intézkedései iránt viseltetni tartoznak azok, kik az általuk nyújtott áldozatkészség gyümöleseit élvezni akarják. S midőn a jelenvolt megyebizottsági tagok nagy többsége akként oldotta meg a feladatot, hogy a nemes származásu ifju mellett a más kettőt is ajánlotta, nem sértette meg a szabadelvűséget, csak összegezette a liberalismust a törvény iránti tisztelettel.

Épenezért nem gondolnám, hogy cikkíró ur ily kicsinyes dolgok kicsinyes vitáiból komolyan vonná azon következtetést, hogy Gömörmegye a középkor előitéletes álláspontjára helyezkedett, és „dicsőségét találja abban, hogy derék ősök nagy neveit beszennyezi törpe unokák gédelgetése által.” Igy csakis az ifju hévnek lehet beszámítani azt, hogy becsületben és munkában megöszült fejekre, kiknek liberalismusát évtizedeken át tartó önzetlen szereplés bizonyítja, — midőn jogérzetüknek kifejezést adnak ott, a hol kell és erre szükség van, —

szégyenpirt erőszakol; de azt már nem tudjuk mi-nek számítani be, hogy egy vármegye jó hírnevét — különösen ha az a miénk, — illetéktelenül meghurcolja, állítván arról, hogy „már nincs mit vesztenie.”

Gyümölestermésünk elárúsítása érdekében.

A miskolci kereskedelmi és iparkamara — tekintettel a kilátásban levő jó gyümölestermésre — annak lehető értékesítésére czéljából fölkérte a ministeriumot, hogy a német és oroszországi consulatusok jelentéstételre hívassanak fel az iránt: minő gyümölestermésre van ott kilátás és mely gyümöles fajok, mely mennyiségben s minő árak mellett lennének az ottani piacon értékesíthetők.

Felhivattak továbbá a consulatusok, hogy a hazai termelők részéről hozzájok ez irányban intézendő megkereséseknek lehetőleg igyekezzenek eleget tenni.

Az ezen felhívásra az egyes consulatusoktól beérkezett válaszok következőkben közöltenek:

A karlsruhei consul jelentése:

Az idej gyümölestermés e tartományban is, mennyiségileg igen kedvező reményekkel kecsegtet, elannyira, hogy gyümöles behozatal Magyarországból csak az esetben fizethető ki magát, ha netán a jelenlegi hideg és nedves időjárás még tartós lenne, miáltal a gyümöles minőségileg sokat vesztené.

Ha ellenben a termés minőségileg is kielégítő lesz: az esetben csak oly finom asztali gyümöles (disz gyümöles) behozatala fizetné ki magát, melynek ára 50 klgként a 14—18 márkát meg nem haladná és ez esetben is versenyezni kellene az itt már évek óta meghonosult tiroli és elsass-lothingiai bevittel.

Megközelítőleg sem jelezhető, hogy az itteni piacon ez idén mily mennyiségű gyümöles értékesíthető. A közönséges gyümöles ára itt vámmásánként 6—7 márka. A gyümölesbornak (almabor, eperbor) nagy kellendősége van mióta rossz borteremő évek járnak, elannyira, hogy az ott felesleges gyümölesnek ily módon értékesítése a kivitelre Dél-németországba inkább figyelmet érdemel.

Az érdekelt feleknek kívánatára és tudakozásaira a consulatus szívesen szolgálunk felvilágosítással.

A brémai consul jelentése:

Az osztrák-magyar monarchiából, az egyedüli szilva kivételével, egyéb gyümöles behozatala eddig igen jelentékeny volt. Szilva 1882. évben behozatott: tengeri uton via London 7.560 kgr 2.803 márk értékben szárazföldi uton jött 839.834 kgr 369.367 márk értékben

összesen: 847.394 kgr 372.170 márk értékben s innen tovább szállított az Egyesült Államokba.

Daczára annak, hogy az idej gyümölestermés jobb a mult évinél a fennebbi behozatali számok ez által jelentékeny változást szenvednének, mert az itt termelt gyümöles apró és kivitelre kevésbé alkalmas.

Az árakra nézve ez időszerint még kimerítő tudósítás nem adható.

A stuttgarti consul jelentése:

A mennyiben Württemberg királyságban az idej gyümölestermés igen jónak ígérkezik, Magyarorszából nyereséges bevételre alig lehet kilátás.

Középteremő években Württemberg abbéli hiányait a közel fekvő Tirolból fedezi, oly években, hol rossz termés van, gyümölesbor készítéshez, Svajcz és éjszaki Tirol importál. Középszámítás szerint az árak 4—7 márka mázsánként gyümölesbor készítéséhez; mult évben a gyümöles igen drága volt; mázsánként 8—10 márka is fizettetett jó minőségű tiroli és svajzi gyümölesért.

A drága fuvardíjak folytán, a magyar gyümöles, hazszonnal nem szállítható ide, s nem versenyezhet a tiroli és svajzi gyümölesesél.

A lübecki consul jelentése:

A gyümölestermésre való kilátások itt eléggé kedvezők s ez okból friss gyümöles behozatala alig fizetné ki magát. Jelentékeny üzletek köttetnek aszalt szilvára s észak felé ezen anyagból jelentékeny kivitel fog eszközöltetni.

Az árak jelenleg 10½—17 márkát tesznek vámmásánként zsákokban, Budapesten átadva.

kules virág — *primula farinosa* L. — **husveres virágaival**. Mi emlékül épen egy szép bokrétát szedtünk, mely többek közt magába foglalta a keserű eszeső szárnjat — **polygala amara** L. — violakék vagy fehéres virágaival; a kék havasi nefelejstet — **myosotis alpina** L. — a sárga kőkörösint — **anemona alpina** L. — a nagyvirágú csillag virágot — **stellaria Helostea** L. — a kékkellő csillagszerű scabiosa montánát L., néhány fejevirágu, finom kötörnövényt, az átszurkált csengőlinkát — **hypericum pessoratum**, — mely világos sárga diszeben Sz. János nap táján yirit s azért hozott összeköttetésbe szent János lefejeztetésével, kitől nevét (Johanniskraut) kölcsönözte. Két éve annak, hogy szerző (Weber) Dr. Greisinger társaságában, a magyar kárpát-egylet megbízásából kísérletet tett, még pedig nem minden siker nélkül a bojrt-rojtozott havasi rózsá — **rhododendron hirsutum** L. — meghonosítására és átültetésére. A növényeket szívesen megköszönte Spöttl festész ur és részenként is megfigyeltettek növésekben a szikla falakon, a vaskapu alatt és a középső marha legelőn a veres agyag felé. Talán meg fog engedtetni nekünk a Drechsel házácskában is eldölölhatni róla:

Fenn a sziklahegyen barnaszín mohágyban — Fedi félig a hó s körzi jégnek fénye — Virít a havasi rózsá esend s magányban — Az egyedüliség édes költeménye.

4. A vaskapu. Ide harmadfél óra alatt juthatni el. Az ut a Csalánpuszta (Nesselblösse) felett, a csalán-gerincez hosszabban viszen. Puha rétség vonalán vezet az ösvény, miáltal jobbra-balra kezdetben erősebb, majd a növekvő magassággal mindinkább gyöngülő fenyők vesznek körül bennünket. A gerinceztől egy éjszakirányu kanyarulattal kiugró sziklák között bátran lépdelve, beérünk a Fauxpusztába. A ki fogalmat akar magának szereznit arról, hogy mily buja növényzet, mily gazdag virágzás lehetséges a mi Tátránkon, az látogassa meg ezen pompás havasi rétséget, mely virágos kerthez hasonlít, hol legkülönbözőbb fajú

A lipesei consul jelentése.

Németországban, de különösen Szászországban és Thüringiában az idén, ha nem is tulságos, de mindenesetre kielégítő gyümölestermésre van kilátás. Mindazonáltal, az ottani piac még képes leendő árakat befogadni, ha minőség és ár megfelelők lesznek. Leginkább a nemes fajta gyümölesnek lesz nagy keletje, nevezetesen öszi barackk, körte, alma és szőlő, mit eddig a korábbi éres folytán leginkább délvidékről, Botzen vidékéről hoznak be esemegeárusok.

Magyarországból leginkább a szilva behozatala — mely itt kevés lesz — fogja kifizetni magát, azután szőlő eladásra nézve, magyar borteremelőknél itt már évek óta vannak összeköttetések. A behozatali vám métermázsánként 10 márka. Tekintetbe veendő továbbá a csomagolás módja, — a phyl. conventio értelmében szőlőlevél nem használható és hordókból szállított szőlőknél az anyag minősége, mely a bor vámnak van alávetve, ha a szőlő leve jó részben kiesurgott és erjedésbe ment, miután ez esetben mustnak tekintetik.

Az árakra nézve még határozott jelentés nem adható, mindazonáltal nagy barackk ára 10—20 fillér (pfening) legjobb minőségű fehér eperalma darabja 20—30 fillér; legjobb fajta asztali alma és körte minőség szerint 8, 10, 15 márka per 50 kgr; gazdasági gyümöles 3, 4, 5 márka 50 kgr; szilva 10—12 márka 50 kgr; szőlő 50—70 fillér klggramonként. A magyar gyümölestermelők kérdéseire mindig készséggel fog a consulatus válaszolni.

A magyar nyelv és panszláv sajtó.

— Levél a szerkesztőséghez. —

Pádár, 1883. aug. 27.

Hogy mily nagy mértékben gyölik ezt a türelmes, jó magyar nemzetet, ezt a drága nyelvet, ezt az édes magyar hazát, mely mindnyajunknak bölcsőt adott, kenyeret ad s majdan eltakar, azon t. honpolgártársaink, kik a hazai panszláv sajtóban, nevezetesen a T.-Sz.-Mártonban megjelenő „Národné Noviny”-ban terjesztett politikai nézeteket vallják, kik e sajtót anyagilag és erkölcsileg támogatják és terjesztik: mily szemtelenül agítálnak és izgatnak mindenütt és mindenkor, hol és mikor alkalmuk van: mily irgalmatlan támadásokat intéznek mind az ellen a mi magyar, minden ember ellen ki a magyar nyelv és hazafias szellem érdekében az egyház és iskolában csak egy lépést is tenni bátorodik; mily kohlományokat szőnek, hazugságokat terjesztenek, hogy ócsárolják a magyar ügyet, ragalmazzák a magán embert és köztisztviselőt, illusztrálja az alábbi eset:

A pádári ág. h. ev. magyar anyaegyházhoz, mely végpontját képezi megyénk felvidéki magyarságának, tartozó meleghegyi tót ajku, de hazafias leányegyház előjárósága és hiveinek zöme belátva a magyar nyelvnek az iskolában leendő elsajátításának elkerülhetetlen szükségességét, a legközelebbi multban azt a fontos határozatot hozta, hogy az iskolában — az ismétlőknél — a tanyelv magyar legyen. Mintegy érezte nagy hazakülfia Kossuth Lajos utolsó levelének egy nagyon is megszívni való mondatát, melyből idézem az ide való részt: „... a mi világosan arra mutat, hogy nem csak az iskolában, hanem a hazi tüzhelynél is, melynek a nők az őrangyalai, mindinkább tért foglal annak érzete, hogy valamint az államnak és felekezeti hatóságoknak kötelességek módokról gondoskodni a tanodában, ugy minden honpolgárnak nem csak kötelességében, hanem érdekében is áll a hazi tüzhelynél közrehatni, miszerint a haza minden polgára birtokába jusszon azon közös haza állami nyelvének, mely a jogegyenlőség kötelékével karolta keblére minden polgárát.”

Ezt a magasztos czélt pedig a meleghegyi előjáróság sem vélte elérhető másképp, ha nem a magyar tanyelv behozatalával. És igaz van. Megengedjük, hogy az ifjuság ról annyiban gondoskodva van, hogy a magyar nyelv kötelező tantárgyként tanítatik, s hogy az iskolák jó részében a tantárgyak fele, vagy ennél is több magyar nyelven adatik elő, s megengedjük, hogy több iskolában kedvező sikerrel. De ezek csak kivételek. Hogy állunk a legtöbb iskolában? Lépjünk csak ide, hallgassuk meg a tanítást. A magyar nyelvet — népiskolákról van szó — tanítják csak úgy, mint mi is tanultuk hajdan a klasszikus nyelveket. Kezébe adnak a gyermeknek egy gyakorló könyvet, lefordít-

blösse — alatt visz el, mely nevét az itt nagy mennyiségben találtató magas égőcsalánoktól — *urtica dioica* L. — vette. Ha nálunk is mint másfelé szövérsre használnátnek a szárfosztás (esalánszövet) épen úgy mint a len vagy kender, itt gazdag szákmányra lehetne találni. Csakhamar érjük a fekete vízvölgyet (Schwarz wasserthal) sezen zuhogó, tisztza, vizesesként rohanó patak balpartján haladunk felfelé völgyünkig, a Drechsel házácskához. Nevét bizonyos Drechselstől vette, ki az arany keresés idejében itt nyárra sátorot ütött, hogy érzetét elválaszthassa és megoldaszthassa. Felmenőben látunk a balvölgyoldalán, ugyanazon magassági vonalban és egymástól meglehetősen egyenlő távolban, három vastag, fejeiren habzó vízbuzagást előtörni, melyek vizesítéshez hasonlóan ömölnek ki s odább alant összefolyva képezik a fekete vizet vagy fekete patakot, mely szerelem sohájnak (Liebseifen) is nevezetik. A Drechsel házácska maga legkritkább völgyei közé tartozik a magas Tátrának. — Éjszaka. Wahlenberg szerint 1442 meter magas sziklától védetik, délfelé nyitva áll a neki fekvő napsugarak előtt s a fenéken melengető és gazdag mésztalajjal van ellátva. Mindezen tényezők oly tényészetet mutatnak fel, melyet már a Kárpátok legelső fűvésze Wahlenberg György, 1814-ben „Flora carpatorum” czimű művében, mint „majdnem az egész Kárpáton leg-gazdagabbat és legesodálendőbbat” jelölte meg. S e hírnevét fentartja a völgy azon óráig, midőn Kolbenheyer tanár is az ő „Magas-Tátra”-jában azt jegyzi meg róla, hogy a Drechsel házácska fűvészeti tekintetben egyike a Tátra legérdekesebb és leggazdagabb pontjainak. Fuchs „Központi Kárpátok” (Central-Karpathen) czimű művében mondja, hogy ő a kerti-kankalint (Garten-Aurikel) odafent a szikla-nyílásokban, már april havában, a legfinomabb illatárban virágozva találta, míg alant a völgyekben még hatalmas hórtegek felhalmozva bevettek. Tavasszal itt, mint valamely úvegében, buján tenyésznek általában a legtöbb primulák s köztök néhány különlegesség is, a hosszú virágú kankalin — *primula longiflora*, — a lisztes

színárnyalatokkal, a tarka-barka virágkelyhek fény és illatárban uszva, szorosan egymás mellett emelkednek. A csigaszzerű, fehérlő réti csibehor — *polygonum convulvulus* L. — a sárga, erős holgomálok — *hieraceae*, — a sárgás-fehér moesári májfü — *parnassia palustris* L., — a kék havasi esengetyüke — *Campanula montana*, — a fehér jösvövirág — *leucanthemum chrysanthemum* — kötnék itt egymással maradandó barátságot s társaságot. Jellemző a havasi rétekre nézve a tollas szegfü — *dianthus plumaria*, — a kék színnel virágzó hegyiaszter — *aster montanus*, — és a fehér nemes gyopár — *guaphalium leontopodium*, — mely e tájon egészen otthon találja magát. — Csak nehezen válnak meg a Flóra kedves gyermekeitől s folytatjuk utunkat a Vaskapu felé. Ez utóbbi egy, mondhatni nemes-gyopárral vastagon ékesített mész-sziklafalból áll, mely kapukhoz hasonló repedést mutat s 1442 meter magasban fekszik. Ha az ember ennek magaslatáról széttekint, jutalmazó kilátásban gyönyörködik. A Drechsel házácska felett ellátunk s ugytetsző közvetlen közelségben megpillantjuk a tekintélyes lomniezi és késmárki csúcsot, továbbá az érezapadot kopár közetével és fehér hőmözövel, melyeken örök-halál uralkodik, mi alatt a legbüjább tenyészlet, a legszebb virágdiszlet környez bennünket. Ezen szembeötlő s közeli ellentét a halál és élet, kopár sziklák és nedvdus havasi rétek, hó és virág között, annyira megragadó és hódító, hogy nem mulasztandja el maradandó benyomást gyakorolni az elkényesztetett turistákra sem. A Vaskaputól ugyanazon uton, a melyen jöttünk, vagy pedig a veresfatalej — (Rothbaum grund) völgyében lehet lejönni. Felülről a törpefenyőt (Krumholz) elhagyva, málna — *rubus ideus* L., — fekete afonya — *vaccinium Mirtilus* L., — és veres afonya — *vaccinium vitis idea* L., — valamint veres ribiszke — *ribis rubrum* L., — bokrok között jövünk s két óra alatt érünk le a nevezett völgybe, a Zsdjári szoros útjára. (Folyt. köv.)

tatnak vele egynehány gyakorlatot, de persze magyar elvasni még nem tud, még vocabulumot is mondatnak vele. meg egy magyar perorációt is bevágtatnak a szegény nebulóval. Képzelné mily kínokat áll ki, míg elmondja! De hát uram fia, ha meghallgattad a gyermek perorációját, beszélj vele magyarul. Bizony-bizony azt fogod mondani: az iskolákban, négy ha úgy szorítjuk is a magyar nyelvet, csak tanulnak, de nem tanítanak magyarul. És csakugyan így van. Roppant nagy fontosságú elvi kérdés az tehát: halogassuk még továbbra e magyar tannyelvnek az iskolákban való behozatását, vagy pedig bátran, merészen tegyük már valamit? Nem kell azért a tót nyelvet kiküszöbölni, a gyermek anyanyelvét a magyar tannyelv mellett csak úgy tanulhatja, mint most tanulja a magyart a tót mellett. E tannyelv ellen támad a „Národnie Noviny“ a f. é. 94 száma ez alkalommal másodsor.

A meleghegyi egyház később tovább haladt, habár itt egészen más indokok vezérelték. F. é. jun. 10-én tartott egyházi közgyűlésben elhatározta, hogy templomában évenként egyszer magyar isteni tisztelet és urvasora tartassék. Tette pedig ezt azon az alapon, hogy a f-balogi ág. ev. magyar intelligens hívek azt kívánták, hogy Meleghegyen ily isteni tisztelet tartassék, mert Pádárhoz messzebb esvén, rövidebb és jobb uton juthatnak Meleghegyre. Ily első isteni tisztelet meg is tartott, mint már e lapban írva volt f. év aug. hó 5-én — nagyszámu közönség jelenlétében.

Mint ez egyház lelkesze előre el voltam készülve arra, hogy panszlávjaink T-Sz.-Mártonból ismét támadni fognak, hogy megtámadják a magyar tannyelvet, a magyar isteni tiszteletet s engem. Pedig hát ilyen esürhe had támadása el nem fog tántorítani soha a magyar nyelv és hazafias szellem terjesztésétől, melyet a pap hazafias kötelességei közé sorozok, legalább addig nem, míg azt törvényben megengedhető uton és hívek lelki kára nélkül teszem.

Itten a támadás, a rágalom, a legszemetlenebb hazugság megjött T-Sz.-Mártonból a „Národnie Noviny“-ban egy ismeretlen gömöri levelező tollából ugyancsak e lap f. évi 94. számában.

Iszonyatos, hogy rágalmaz, sértetget, hazudik, felingereltetvén a magyar nyelv elleni gyűlölet és bosszu égető táze által.

Mit mond hát, mit kohol a becsületes levelező a meleghegyi „első magyar istenitisztelet“ alkalmából. Azt állítja általában, hogy „az első magyar istenitisztelet“ — skandalom volt. Persze, csak azért, mert magyar volt. Skandalumnak mondá pedig az alábbi vádjai és hazugságai miatt.

Azt állítja a levelező, hogy vannak tévelygéstől sodortatott emberek, kik igaztalan, sőt istenkáromló célra vetemednek, t. i. azok, kik tót egyházakban magyarul prédikálnak, hogy neveléses dolog egy oly tót népet, milyen a meleghegyi, akár csak a Fátra alatti nép. „visszmagyarosítani“, hogy a lelkész rábeszélte 3 meleghegyi egyháztagot, hogy a magyar istenitiszteletet fogadják el, hogy a magyar istenitiszteletet tárgyaló egyházi közgyűlés az inspector nélkül hivatott össze; hogy a gyűlésen csak 5—7 egyháztag maradt, hogy a f-balogi híveknek álmokban sem volt, hogy ily istenitiszteletet ohajtanának, hogy ezeket a magyar-istenitisztelet idejéről csak egy nappal előbb értesíté, hogy a tót asszonyok a magyar-istenitiszteleten csak tótul énekeltek, hogy „Vitéz urnak“ nem levén kedve a dél-esti kényörgéseken imádkozni, hazda helyett holmi irnokot küldött stb. Mit mond, kohol, hazudik az a napon tartott táncmulatságról és személyemről?

Azt állítja, hogy azok, kik az 1 frtos taxát lefizették, kaptak vacsorát és inni — kenyér nélkül: hogy a „lelkész ur“ híveit eszanyán ellököste a tánc helyiségből; hogy később az ellökösött legényeket, koecsisokat és pásztorokat? 20 krajczárjával beeresztette, miután — ugymond — látta, hogy a kaszszába kevés jön be, s hogy „velök virradtig hatalmasan mulatott lelkéből tánczolva“(?!?!)

A híven teljesített munka és igazság, a panszlávok megszokott rafineriájának és gazságának érzetében nincs szükség védekezésre, annál kevésbé, mivel tudjuk, hogy egy légytől, ha megcsip, elégtételt venni nem szokunk.

Mivel azonban az már még is hallatlan, mit csinál megynkben is a esürhe had, hogy támad, hogy insultál mindenfelé, minden alkalommal; mivel ellenem is irányult támadásait báránytürellemmel többször eltűrtem s ignorálással fogadtam; ez alkalommal kinyilatkoztatom, hogy:

Isten káromló az, ki az Isten nevét hiába felveszi, ki a farizeussal hálákat ad az Istennek, hogy nem olyan mint egyéb emberek, mert, hogy szereti e nemzetet, e nyelvet, e hazát, pedig gyilkos, mert a sz. írás szerint „a ki gyűlöli az ő atyafiát gyilkos az“; hogy igen is eszes dolog egy magyar nevű község lakosait kiknek jó része magyar nevet visel, ha kell „visszmagyarosítani“, de hogy épen ez esetben alig ha van arra szükség, mert a meleghegyi nép eddig is jó magyar volt; hogy a lelkész az isteni tisztelet elfogadására senkit rá nem beszélt, de az előjáróság maga kívánta; hogy az egyh. közgyűlés az „inspector“ tudtával hivatott össze; hogy a gyűlésen 15 egyháztag volt jelen, hogy a f-balogi hívek a gyűlés előtt nyilatkoztatták ki, hogy magyar-istenitiszteletet ohajtanak, hogy őket a lelkész az istenitisztelet idejéről egy héttel előbb értesíté, hogy a magyar istenitiszteleten tót asszonyok tótul nem énekeltek, hogy „Vitéz urnak“ a vasárnap délután nem állt kötelességében a délelőtti kényörgéseket elvégezni, azokat olyankor a tanító maga végzi, hogy az illető fungens nem volt „holmi irnok“, hanem tisztességes szülök gyermeke, t. Prunyi Vilmos pozsonyi theologus. hogy a „bál“-on volt kenyér elég, hogy „a lelkész ur híveit nem lökdöste, csak utasította, hogy az urak tánczába ne vegyüljenek, kik 1—1 frt, fizettek, holott ők csak 20—20 krt., hogy a paraszt-fiatalság külön tánczolt, hogy ott semmiféle koecsisok, pásztorok nem voltak, s hogy „Vitéz urnak“ annál kevésbé volt kedve ezekkel virradtig hatalmasan mulatni s lelkéből tánczolni, mivel „Vitéz ur“ urak társaságában volt egész a multság végeig. — hogy mindezeknél fogva a „Národnie Noviny“ gömöri levelezőjét használatalan, alávaló, rágalmozónak, hazugnak nyilvánítom. S tartozom ezzel a magyar ügynek, az igazságnak, személyemnek s mindazon tisztés és kedves vendégeinknek, kik úgy az első magyar istenitiszteleten, mint a multság-gon részt vettek.

Azon tiszteletteljes kérelmem mellett, hogy e levelem nyilvánosságra hozni méltóztassék s azon forró ohajttal, hogy ha már egyszer aklunkba jönni nem akarunk — a kegyelmes Isten mielőbb szabadítaná meg e drága hazát és becsületes magyar nemzetet s megynk kö-

zönőségét a „setétségben tévelygő juhoktól“ — az igaztók-tól, s mielőbb számolna velök véglegesen a nemzét. Hazafiu üdvözlömet nyilvánítom és tiszteletteljesen maradtok tek. Szerkesztő urnak alázatos szolgálja

Vitéz Lajos,
pádár-m-hegyi ev. magyar-tót lelkész.

Hírek és vegyesek.

Személyi hírek. Dapsy Vilmos, legfőbb itélőszéki bíró, Csider László curiai pötbíró városunkból Budapestre utaztak. — Kriston László megyei főpénztárnok és Szentpétery Béla árvaszéki ülnök Balatonfüredről visszatértek. — Baksay István gymn. tanár, Groó Vilmos tanfelügyelő, Fülep Béni a gömörmezei ált. tanító egyetel egyik képviselője Budapestre hivatalos állomásaikra érkeztek.

Esküvő. Folyó hó 27-én esküdt meg dr. Soffy Gyula dernői körorvos, Somoskeőy Gusztáv ur bájós és kedves leányával Erzsikével a harmaczi ref. templomban; az esküvőt Somoskeőy ur házában Hangonyon gazdag lakoma követte, melyben számos vendég vett részt.

A juristicium hátrideje lejárván, a szabadságot hivatalnokok tegnap hivatalos teendőiket átvették.

Sajtó-per. Royko András divény-oroszi adminisztrator s volt forgástalvi plebános ellen Brauer Vilmos sajtóperert indított egy levél miatt, melyben vádolta őt „gazember zsidónak“ nevezte. A végtárgyalás e hó 9-én lesz Kasán, hol a vádolt Bernolak Nándor ügyvédjével személyesen is meg fog jelenni.

A dinnye vásár. Az aug. 28—29-én tartott országos vásár egyike volt a legnéptelembbeknek. — Míg egy a belső, mint külső vásártér telve volt árusokkal, addig a vevők oly kevesen voltak, hogy egy rendes hetivásáron is többen jelentek meg egyszer-mászor. — Mint egy 700 db ló, 3600 db. ökör, 700 db. tehén, 50 db. borjú, 400 db. sertés 2000 db. juh hajatott be. — A lovak legszebbjei 200, az ökrök párja 180—320 forintot kelt; a tehén 80—100 frt, a borjú párja 18—20, sertés 50—80, a juh 10—12 frton. — A belső vásáron csak is az élelmi és piperezikkek kelettek nagyobb mérvben, mert ez utóbbi úgy látszik már a köznépet is meghódította. Ugy látszik a zsebmetszőknek volt legjobb előzetük, mert eddig serogestül szoktak özönlenni vásárainkra, míg most egy asszony képviselte az egész komániát, kit azonban éber rendőrségünk mihamar biztos helyre szállított.

Budapestben a szülésznői tanfolyamra a beiratások (orvosi karnál IX. ker. üllői ut. 1. sz.) f. évi szeptember 1-jén kezdődnek és bezárólag 15-ig tartanak.

Putnokon népes gyűlést tartottak e hó 22-én, melyben elhatározták, hogy küldöttségileg fognak kérvényt benyújtani a belügyminiszterhez az iránt, hogy tekintetbe véve a Borsodmegye felső részén fekvő számos, mintegy 32000 lelket számláló községeknek érdekeit, melyek egy a közigazgatási, mint a bírósági székhelyektől igen távol fekszenek, valamint Putnok helyzetét is, — Putnok Gömörből Borsoda kebelezessék s a körülte fekvő borsodmegyei községek számára Putnokon járásbíróság szerveztessék. A kérvényt Ragályi Aladár szerkesztette s egy 40 tagból álló küldöttség fogja benyújtani gr. Serényi László ur vezetésé alatt.

A gömörmezei közkórház ma-holnap teljesen fel-leend szerelve. — Beliczay László főmérnök, ki csodalatos kitarással vezette az építkezést, folyó hó 24-én a megyei közgyűlés alkalmával adja át a megyének az imponáns épületet, mely alkalommal a szokásos ünnepély sem fog elmaradni.

Helyreigazítás. A murányi várban felállított szobor Agoston Szász-Coburg-Gothai herceg emlékének leend szentelve. — Elelezésére nagyban készülnek.

— **Megérkezett a mumus!** E kérdésre a következő esettel felelhetünk: Aug. 31-én egyik tekintélyes izraelita férfi bekopogtat az alispánhoz jelentve, hogy az agitatorok itt vannak s veszedelmes könnyes és pénz osztogatása által akarják a népet a zsidók ellen felingerelni, neki biztos tudomása van, hogy kettő a d. u. vonatról szállt le Rimabányán. Az alispán azonnal kiküldte Barna Imre városi alkapitányt az illetők elfogására, ki két rendőrral a feljelentetteket Rima-Zsaluzsányban nyakon is csipte. — a midőn kintűnt, hogy a lázító könyvek az angol biblia terjesztő társulat által kiadott bibliák magyar, német és tót nyelven, s a veszedelmes muszka agitatorok csak e társulatnak ügynökei.

Gyilkos oláhczigányok. Folyó évi augusztus 27-én Antalán észrevette a kerülő, hogy vagy 60 főből álló czigány-csapat gazdálkodik a határban, megkezdvén apraja és nagyja a hatóság és tulajdonos beleegyezése nélkül a krumpli-szüretet. — Oda sietett tehát, azonban a rablók dorongokkal fogadták, mire a kerülő -- látva, hogy velök úgy sem birhat — segélyért sietett; de mikor visszatért másodmagával, a megrakodt szekereket s az egész czigányságot az uton találta a mint Kovalecz József antalfalusi lakostól, ki fuvarba járt, — egy kerek és esatló-láncozt elakartak venni. A három embertől sem ijedt meg a barnacsapat, sőt minden fegyverképes tagja botra kelt s a három embert agyba-főbe verték. Egyik — a szekér tulajdonosa — már meghalt, a másik kettő pedig betegesen fekszik. A kerek- és láncoztlásnak pedig az volt az oka, hogy a szekerek egyikének kereké az elillanni akarók alatt letört, s így tartva attól, hogy tekintélyes számu emberek által fognak megtámadtatni, az eltört kerek helyét akarták pótolni. A három ember leverése után szerencsésen el is illantak, de egy részük a susányi határban sikerült elfogni.

Mérgezés. Megdöbbentő eset történt mult hó 30-án Szirma-Besenyőn. Ismét szaporodott egygyel azon esetek száma, a melyben ártatlan gyermekek akaratlanul a gyilkosság bűnét követték el. Müller Kati kilenc éves leány, egy vele játszó 4 éves fiut megkínált az ugynevezett „csuda fa“ (Lux vomica) mérges gyümölcsével s ezt a fiu megette. A következmény nem maradt el. Nem sokára az éves után a fiu iszonyu fájdalmat érzett; s kis idő múlva a szülők sirva álltak gyermekük hullája előtt.

Dr. Batizfalvy Sámuel budapesti orvossebészeti és testgyógyászati 25 év óta fennálló magánygyógyintézetében a mult év folyamán 530 beteg nyert gyógykezelést, és pedig 530 járólóg, 65 pedig az intézet helyiségében kezeltetett.

Kitüntetés. Az I. nemzetközi gyógyszerészeti kiállítás jury-je Bécsben a krondorfi saványukut Stefánia koronahercegnő forrást az arany éremmel tüntette ki, miben ezen elsőrangú kedvelt saványuviz kitünő voltának új tanuságát találjuk.

Uj-Tátrafüred éghajlati viszonyai, tíz évi meteorológiai megfigyelések alapján összeállította dr. Szontagh Miklós. Igló, Schmidt J. nyomd. 1883. 8°. Ez a ezime a 91 lapra terjedő füzetnek, mely a legnagyobb gondalal foglalja össze mindazon meteorológiai adatokat, melyeket szerző tíz éven át gyűjtött, s melyeknek száma összesen 109,500 megfigyelésre terjed ki. Az egyes táblázatok úgy vannak összeállítva, hogy azokból számokkal ki lehet mutatni nemesak az egyes hónapok hőmérséki és légnomási ingadozásait, hanem a többi meteorológiai tüneteket is a legkisebb részletekig. Uj-Tátrafüred már a mult télen rendezkedett be, hogy hosszabb gyógykezelést igénylő tüdőbetegeket télen is részesítse mindazon előnyökben, melyeket ily betegek klíma (szabadbani mozgás, légtétel és tüdőgyakorlat) s a modern gyógykezelés tekintetében a helytől megkövetelnek. A mult télen a jég meg lett törve. Több mint ötven tüdőbeteget élvezte a tátrai téli idény előnyeit oly kiváló eredménnyel, mint a minőt nyáron is méltán megbámulhatnánk. A jó berendezés, kényelmes társalgó- és játszó termek, napfűlkék, üvegezett terrászok, szép téli kert, tiszta sétautak, jól beosztott napirend s lelkiismeretes orvosi gondozás már a mult télen megkedveltették a beteggel az intézetet s megalapították annak jó hírét. — Ha Dawos Svajczban 5000 láb magasságban ezer tüdőbetegek ad télen menhelyet s visszadja egészségét, — miért ne lehetne Magyarországnak is ily téli édenje akkor, a midőn az sokkal előnyösebb éghajlaltal, hasonlíthatatlanul szebb tájképpel s az új sanatorium kiépítésével ép oly kényelmes berendezéssel bir, mint a külföldiek. Az imént megjelent füzetnek czéljai közé tartozik kimutatni azt, hogy Uj-Tátrafüred éghajlata nemesak nyáron bir becsesül, hanem télen is ép oly egészséges s hogy ezen hely az európai magaslati téli gyógyhelyek közül a legelső helyet érdemli. Ugyan kevesen tudják, hogy az erdők viszonylagosan nedves levegője határozottan szárazzá válik, mihelyt a hegyek jég és hóval fedvék. Míg nyáron a ritkított levegőnek erős szívó ereje által a fennhavasok talajnedvessége és a talajgázok csakhamar kőd és felhők alakulnak, úgy a havasok esuesain télen többnyire derült az ég s a kőd a lapály legmélyebb részein képződik és ott egy sűrű réteggé összeszorul, mely felülről nézve egy hullámzó tengernek látszik, melyen a nap sugarai a spectrum minden színeiben csillámlanak. A levegőnek esékélyebb nedvessége télen nagyobb átlátszótságot, a napsugarnak könnyebb keresztülhatolását s ennélfogva erősebb hőkiejtést: insulatiót okoz. Ha hozzágondoljuk még a hely védett fekvését éjszak- és éjszaknyugat, tehát az uralkodó szélirány ellen télen, a csekély eső- és hócsapadékot — alig egy harmadát annak, a mit az alpokon észlelünk, — úgy könnyen meg fogjuk érteni, miért van Uj-Tátrafürednek magasabb évi középhőmérséke, mint az fekvésénél fogva megilletné.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. D. J. Csak részben közölhetjük, mert a kezünkben levő s illetékes helyekről vett nyilatkozatok a „historiában“ felhozottakkal ellenkezőt bizonyítanak.
L. Gy. Jobb ez így.
G. E. Rógóta pihen a t. H.

Hivatalos közlemények.

Gömör-Kishont megye alispánjától.

Hirdetmény.

7411. sz. — A rendes őszi bizottsági közgyűlés határnapja, — melynek kiválóbb tárgyait a megyei közkórház megnyitása iránti intézkedés s az ott alkalmazandó orvosok megválasztása, — az 1884-ik évi költségvetés tárgyalása, a jövő évi virilis bizottsági tagok névjegyzékének végleges megállapítása, s a kilépendő választott bizottsági tagok helyeinek betöltésére vonatkozó intézkedések megtétele s több fontos ügyek elintézése képezendik, — főispán ur ő méltóságával egyetértve **folyó évi szeptember hó 24-ének reggeli 9 órájára, s a következő napokra Rimaszombat városába** kitzüztvén, — van szerencsém arról a tisztelt közönséget s a megyei bizottsági tagokat értesíteni, s hivatalos tisztelettel felkérni, hogy a tanácskozásokban lehetőleg teljes számban részt venni sziveskedjenek.

Rimaszombat, 1883. augusztus hó 27-én.

Szontagh, alispán.

Gömör-Kishont megye alispánjától.

Hirdetmény.

7411. sz. — A folyó évi szeptember hó 24-ére kitzüztott bizottsági közgyűlést megelőzőleg állandó választmányi ülés megtartása válván szükségessé, annak határnapja **szeptember hó 22-ének reggeli 9 órájára** s a szükséghez képest szeptember hó 23-ára Rimaszombat városába tüzetett ki, — mihez képest hivatalos tisztelettel van szerencsém felkérni, — hogy az állandó bizottság tagja, — a kitzüztott ülésben személyesen megjelenni s a tanácskozásokban részt venni sziveskedjenek.

Rimaszombat, 1883 évi augusztus hó 27-én

Szontagh, alispán.

Árlejtési hirdetmény.

^{588/1883.} — A rimaszombati kir. tszék helyiségei fűtéséhez 1884-ik évre szükségelt mintegy 170 köbméter cser vagy bükk hasábos tüzfának árlejtés utjáni beszerzésére határidőül f. évi szeptember 10-ik napjának, d. e. 10 órája tüzetik ki, melyre a vállalkozni kívánók a rimaszombati kir. törvényszék helyiségében meghívattak, a szerződési feltételek a törvényszék elnöki irodájában addig is megtekinthetők.

Rimaszombat, 1883. augusztus 11-én.

Fornét, kir. tszéki elnökhelyettes.

Pályázati hirdetmény.

Gömörmege tornalljai járásában üresedésben levő

ragályi körorvosai állomásra pályázat nyitattik. A megválasztandó körorvosnak 1000 frt évi készpénzfizetés és az orvossegélyt igénybe vevő felektől járó természetbeni előfogat, s esetleg ennek készpénzbeli megtérítése, ugy és akként biztosítottatik, hogy e fizetést a köréhez beosztott 13 községet, az egészségügyi mozzanatok megfigyelése végett havonként egyszer beutazni kötelek; látogatásáért s az orvosi rendvények kiadásáért külön díjat fel nem számíthat. Az ezen állomást elyerni kívánók fölhívatnak, hogy kellően felszerelt pályázati kérvényeket folyó évi szeptember 15-ik napjáig hivatalomhoz Tornallyára beadni ne készenek. Tornallya 1883. aug. 1. **Batta, szbiró.**

Árlejtési hirdetmény.

589/1883. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék elhelyezésére szolgáló épület folyosóinak, továbbá a rimaszombati kir. járásbírószék és a rimaszombati kir. ügyészség felügyelete alatt álló rimaszombati börtönök helyiségeinek 1884-ik évi világitásához szükségelt mintegy 210 kilogramm kőolaj szállításának biztosítására, a rimaszombati kir. törvényszék elnöki irodájában tartandó árlejtés határnapjául f. évi szeptember hó 10-ik napjának d. e. 10 órája tűzetik ki, — melyre a vállalkozni kívánók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árlejtési feltételek addig is a rimaszombati kir. törvényszék elnöki irodájában megtekinthetők, ugyanott az árlejtés napjáig 50 kros bélyeg-iven irt ajánlatok is elfogadtatnak.

Rimaszombat, 1883. augusztus 11-én.

Fornét Jenő, kir. tszéki elnökhelyettes.

Árlejtési hirdetmény.

587/83. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék területén levő rozsnói, tornallyai, nagyrocezi, rimaszécsi, rimaszombati kir. járásbírószék és a rimaszombati kir. ügyészség részére 1884-ik évi január 1-től december 31-ig napjáig együttesen szükségeltetik, mintegy:

- 3 rizsma miniszteri papiros,
- 120 rizsma kis irodai fehér,
- 60 rizsma kis irodai fogalmi kékes,
- 10 rizsma nagy irodai sima fehér gép,

15 rizsma nagy csomagoló papiros, megjegyeztetvén, hogy az egyes papírművek rizsmánként 1000 ivvel számíthatnak.

- 80 kilogramm posta-pecsét-viasz,
- 100 doboz különféle jó minőségű aczell toll,
- 400 darab tollnyél,
- 50 duzent fekete irón,
- 40 duzent kék irón,
- 40 duzent veres irón,
- 100 darab unio gyanta,
- 50 darab ruggyanta,
- 40000 darab veres ostya,
- 2 kilogramm nyomda-sziavaes,
- 60 üveg veres carmin tinta,
- 200 üveg vegy-tinta,
- 80 üveg bélyeg-festék,
- 6 kilogramm nyomda-festék,
- 150 kilogramm fekete porzó,
- 150 kilogramm habkő,
- 20 kilogramm nemzeti színű varrózerna.

Ezen cikkek szükséghez képesti szállítása árlejtés után biztosítottatni rendeltetvén, árlejtési határidőül f. évi szeptember 17-ik napjának d. e. 10 órája tűzetik ki, melyhez a vállalkozni kívánók azzal hivatnak meg, miszerint a kitűzött határidőben 100 forint bánatpénzzel és kellő mintákkal ellátva, a rimaszombati kir. törvényszék tanástermében — hol az árlejtés fog megtartatni — jelentkezzenek.

Írásbeli zárt ajánlatok 50 kros bélyegjegyen a szükséges mintákkal és 100 frt bánatpénzzel fentebbi határideig ig nevezett kir. törvényszék elnökségénél szintén elfogadtatnak, később vagy bánatpénz nélkül beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A többi szerződési feltételek időközben naponta reggeli 9 óratól fogva d. e. 12 óráig az elnöki irodában megtekinthetők.

Rimaszombat, 1883. augusztus 11-én.

Fornét, kir. tszéki elnökhelyettes.

Árlejtési hirdetmény.

4508/1883. sz. — A rimaszombati kir. ügyészség fel-

ügyelete alatt álló pelsőcezi központi fiók fogház 1884 évi fűtésére szükségelt 122 1/2 köbméter kemény, hasábos tűzifa szállításának biztosítása czéljából árlejtés hirdettetik, árlejtési határnapul 1883. évi szeptember hó 28-ik napjának d. e. 10 órája Rimaszombatban a kir. ügyészség hivatali helyiségében kitűzetik. — s arra a vállalkozni kívánók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árlejtési feltételek a rimaszombati kir. ügyészségnél megtekinthetők és hogy az árlejtés határnapjáig írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Rimaszombat, 1883. augusztus hó 24-én.

Kubinyi Aladár, kir. alügyész.

Árlejtési hirdetmény.

4510/1883. sz. — A rimaszombati kir. ügyészség felügyelete alatt álló pelsőcezi központi fiók fogház helyiségének 1884. évi világitásához szükségelt kőolaj szállításának biztosítása czéljából árlejtés hirdettetik s árlejtési határnapul 1883. évi szeptember hó 25-ik napjának d. e. 10 órája a kir. ügyészség hivatali helyiségében kitűzetik s arra a vállalkozók azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árlejtési feltételek addig is a kir. ügyészségnél megtekinthetők és hogy az árlejtés határnapjáig írásbeli zárt ajánlatok is elfogadtatnak.

Rimaszombatban, 1883. augusztus 24-én.

Kubinyi Aladár, kir. alügyész.

Felelős szerkesztő: **Bodor István.**

Nyilt tér*)

Nyilatkozat.

A Csesznek Lajos és Szabó Elemér urak között fentforgott ügy alólírottak előtt mai napon lovagias uton elintéztetett

Rimaszombat, 1883. aug. 31-én.

Szentpétery Béla.

Bodrogközy Zoltán.
Lőrinczy György.

Kalocsay Béla.
Severlay Zoltán.

*) Ezen rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk

Magan-hirdetések.

Gazdák figyelmébe!

Ismervén a kellemetlenséget és tetemes kárt, mit az üszög a terményekben okoz; a vetési idő beálltával van szerencsém a t. cz. földbirtoikos-gazdaközönséget figyelmeztetni, miszerint a főtér 4. sz. alatt a régi kisdodovoda helyén egészen újjonnan berendezett „Oroszlán“-hoz czimzett gyógyszer-táramban, az ugynevezett

üszögellenes „buza-méreg“

régi idők tapasztalataiból felmaradt Recept szerint készítettik.

Az alkalmazás helyessége mellett sikerességéről eléggé tanuskodik, hogy ki egyszer megpróbálja évről-évre ismétlőleg használja.

Egy csomag egy Hectoliter vetőmaghoz 10 kr.

Rimaszombat, 1883. aug. 20.

tiszteletteljesen

2-3

Liszka József, gyógyszerész.

Hirdetmény.

Szab. Rimaszombat város árvaszéke 6% kamatra jelzálog-kölcsönöket engedélyez; — utastást ad

Institórisz Endre,
városi árvaszéki ügyész.

2-3

Arverési hirdetmény.

44/1883. — Alulírt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a rimaszombati kir. járásbírószék 1142. számú végzése által **Bazilidesz Ignác és neje Rada János és társal** ellen 10000 frt tőke és jár. követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság lefoglalt és 1800 frtra becsült lábas jószágokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Mely árverésnek az 1142/1883. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínén, vagyis Kraszók község házánál leendő eszközésére 1883. évi szeptember hó 6-dik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni fognak. — Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. — Kelt Rimaszombatban, 1883. évi augusztus hó 28-ik napján.

Draskovich, kir. bírósági végrehajtó.

Makk és gubics árverezés.

Fülöp Szász-Coburg-Gothai herceg Ő királyi fensége gömörmegei balogvári és derencsényi uradalmihoz tartozó erdőterületek ez évi makk és gubics termése f. évi szeptember hó 3-án délelőtti 10 órakor nyilvános árverésen F.-Balogon fog eladatni.

A szokásos árverezési feltételek az alólírt erdőhivatalnál megtekinthetők.

Fülöp Szász-Coburg-Gothai herceg

BALOGHVÁRI ERDŐHIVATALA

Meleghegyen u. p. Felső-Balogh.

1883. évi augusztus hó 10-én.

3-3

(Utánnymat nem díjaztatik.)

Juheladás.

200 db tenyészanya és 170 db bárány, igen jó faju és egészséges juh, egészben vagy részletenként eladó. — Értekezhetni **Heinzelmann Alfréd**nál Liczen u. p. Harkács. 1-2

KRONDORFI
Savanyu-Kút
„**STEFANIA**“
Koronaherczegnő
forrás.

Trieszt 1882
arany érem.

Széna- és víz természetes égv. asztali víz; hathatósan bizonyult a légzési szervek és gyomor bántalmainál.

Kütvállalat

KAHL és TÁRSA

KRONDORFBAN.

(Carlsbad mellett.)

Főraktár: Budapestem Emmerling és Rabsch-nál, (ezelőtt Radoczay és Bányai) Koronaherczegnő-utca 11. sz. a fűszer-, esemege- és nagybani ásványvíz-kereskedésben. — Árjegyzékek kívánatra bérmentve. — Mindennemű megrendelések legpontosabban eszközöltetnek. 10-10

Alólírott tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséggel, hogy az ősi évadra a legújabb divatu kelmékkel gazdagon felszereltem

férfi-szabó üzletemet.

Ennélfogva felhívom mindazok figyelmét, kik jó kelméből, divatszerű öltözeteket óhajtnak jutányos áron, szerencsétlenségük megrendeléseikkel. — Ugyanott mindenféle kész férfi- és gyermekruha is kapható.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Rimaszombat, 1883. augusztus 26.

2-*

MAJOROSY RUDOLF, férfi-ruha készítő.

A méltóságos báró Radvánszky-testvér urak sajó-kazai uradalmában 50 hektoliter

champani hibrid rozs

eladó. — Az efféle vetőmag, mint teljesen fagyásmentes, különösen a felső vidék gazdáinak figyelmébe ajánlható.

Ára hektoliterenkint a vadnai állomáshoz szállítva — zsák nélkül — 10 frt. Megrendeléseket elfogad

Sajó-Kaza, u. p. Vadna.

2-3

Sztankovics János,
intéző tiszt.